

SAMOBORSKI LIST

Ljetovanišni vjesnik.

„Samoborski list“ izlazi 1. i 15. u mjesecu.

Pretpлата na cijelu godinu stoji K 4.—, na pól godine 2 K, na četvrt godine 1 K. S poštom ili s dostavom u kuću 48 fil. na godinu više. U Americu K 1.40 na godinu više. Pojedini broj stoji 20 filira.

Vlasnik i odgovorni urednik: **M Kleščić.**

Uprava nalazi se na Trgu Leopolda Salvatora br. 18.

Oglase prima uprava, a plaća se za petiti redak u redakcijskom dijelu po 20 fil. u oglasnom 10 fil. Za oglase, koji se više puta uvrćuju, daje se znatan popust.

Novci i rukopisi šalju se uredništvu „Samoborskog lista“. Neplaćena se pisma ne primaju. Rukopisi se ne vraćaju.

God II.

U Samoboru, 15. travnja 1905.

Br. 8.

† Strossmayer.

Plače hrvatski narod.

Dolje u Djakovu bijelom, sahranjen je jučer najveći njegov sin. S njim se hrvatski narod ponosio pred svijetom, on mu svijetlio svojim djelima kao najsajjniji lučonoša, razdirao tmine i upaljivao luči prosvjete; on mu namro najveće kulturne tekovine, utirao staze boljoj i sretnijoj budućnosti, proslavio ime diljem širokoga svijeta.

Nesmiljena smrt prekinula je nit dragocjenoga života, posvećena samo Bogu i hrvatskomu narodu. Ona nam je narodnoga miljenca sakrila sa vidika, prekrit je ono, što je smrtno, ali njegov svijetli um, njegovo veliko srce, njegova neprolazna djela ostat će među nama, živjeti trajno u pameti hrv. naroda.

Mnogo je puta zaplakala vila Hrvatica, mnogo se puta ovila u crno. Ali ovakovih suza, što ih danaske mora da roni niz bijela lica, nije još nikada očutjela u svom oku.

No Strossmayer ne umire...

Njegova bi smrt u srcu narodnjem morala naznačivati i smrt samoga naroda.

Ali hrvatski će narod živjeti, napredovati, bližati se k sretnijim i vedrijim danima svoje budućnosti. Ta najjači osnov, najsnažnija sredstva, najsigurniju podlogu za njegov napredak podao mu sam Strossmayer udarivši temelje prvim prosvjetnim zavodima u domovini, što su nas uveli u kolo kulturnih narodah.

On, — naš veliki rodoljub, naš nenaknadivi narodni dobrotvor vječno je snovao, kako da pomogne narodu pa nije njegovih potreba puštao s vida ni jedan trenut.

Zato mu je i pošlo za rukom, da je svoje velike ideje ostvario u velikim svojim djelima, koja su mu digla trajni spomenik u srcu našega naroda. Ovaj spomenik ne će ni vrijeme oštetiti, ni bure mu ni oluje nauditi...

Hrvatski će ga narod zakriljivati sa svojom ljubavlju, a svojim najžarčim osjećajima osvježivat će na grobu najvećeg svoga sina vječnu i svijetlu uspomenu na nj.

Vječna hvala i slava Strossmayeru!

Josip Juraj Strossmayer rodio se u Osijeku 4. veljače 1815. On potiče iz loze Pavla Strossmayera, koji je za vrijeme Leopolda I. došao u Osijek i tamo se oženio s Hrvaticom. Od majke je baštinió nježnu ćud, a od oca radinost i energiju, kojom je izveo velika svoja djela. Pučku je školu i gimnaziju svršio u Osijeku. God. 1831. primljen je u djakovačko sjemenište, a dvije godine kasnije otišao je u centralno sjemenište u Peštu, gdje je promoviran za doktora filozofije. Bogoslovske je nauke svršio 1837., te ga je god. 1838. zaredio biskup Kuković za svećenika. Bio je u Petrovaradin namješten za kapelana, a onda otišao u Beč, gdje je postigao čast dra. bogoslovija. Nakon izvršnih nauka u Beču, povratio se u Djakovo, gdje je bio profesorom u sjemeništu. 1847. imenovan je dvorskim kapelanom i ravnateljem višeg instituta za svećenike u Beču.

Kad je Jelačić ugušio bunu i slavodobitno unišao u Beč, dočekao ga uz ostale Hrvate i Strossmayer. Kako se baš u to vrijeme biskup djakovački Kuković zahvalio na biskupskoj časti, uspije Jelačiću i Metelu Ožegoviću, te nagovoriše dvor, da je 18. studenoga 1849. uslijedilo imenovanje Strossmayera za biskupa djakovačkoga. 27. rujna 1850. unišao je Strossmayer kao natpastir biskupije djakovačke u Osijek.

Neopisivo je bilo veselje u Hrvatskoj radi imenovanja Strossmayerova za biskupa djakovačkoga. Tu radost i zadovolj-

stvo opravdao je Strossmayer i svojim radom i svojim djelima što ih je kod nastupa otpočeo provadjeti.

Prvi temelj za ostvarenje svojih osnova udario je Strossmayer svojim znamenitim zakladnim listom od 14. lipnja 1856., u kom je žrtvovao 160.000 forinti. Da upoznamo dalekovidnost Strossmayerovu, kojom je vidio sve potrebe svoje biskupije, označit ćemo posebno pojedine stavke: za novu stolnu crkvu 50.000 forinti; za djačko sjemenište 30.000 forinti; za samostan milosrdnih sestara 10.000 forinti; za pripomoć oskudnim umirovljenim svećenicima 10.000 forinti; za izvanredne potrebe svećenika 50.000 forinti; za nabavu potrebnih knjiga mladomisnicima 5000 forinti; za pripomoć siromašnih kapelana 5000 forinti.

Bilo je ranoga proljeća 1850., kad je mladi biskup Strossmayer čekao u Beču na svoju prekonizaciju. Jedne večeri našao se među prijateljima, pa će im onako iskreno: „Gospodo, narod me u domovini sa veseljem očekuje. Imenovanje moje za biskupa po srcu mu je, pa valja, da se i ja tome narodu odužim. Za narod sam pripravan žrtvovati sve, pa i isti život svoj. Ali braćo, valja da ja tome narodu i sa zgodnom devizom u susret izadjem. Na to izvadi hartiljicu, pa pročita u par stihova složenu lozinku. Metel Ožegović mu reče: „Nemojte tako, prijatelju. Vaše geslo mora biti kratko, odsječeno onako ko banovo: „Što Bog dade

i sreća junačka. Iza toga će jedan ovako, drugi onako, dok Kukuljević ozbiljno ne progovori: „Nemojte tražiti gesla u stihovima, nego se držite onako, kako će vas cijeli narod razumjeti i kako će se cijeli narod ugrijati. Biskup želi, da se razjasni, kako je voljan sav se žrtvovati vjeri i domovini, kojima pripada, pa tako valja i reći.“ Mladi biskup skoči i reče: „Pravo, Ivane: Sve za vjeru i domovinu!“ I pri tom ostade. Od prvoga početka pa do kraja ne može se naći ni jedna zгода, nabrojiti ni jedan dan, u kome ne bi Strossmayer radio za vjeru i za Boga, a da ne bi radio zajedno i za narod i domovinu svoju.

Strossmayerov javni rad na kulturnom, crkvenom i političkom polju započinje se zapravo sa Bachovim padom god. 1860. Sa ovim se on radom podiže među prve veličine ne samo svoga naroda nego i cijeloga prosvjetljenoga svijeta. Njegov rad na pojačanom carevinskom vijeću i njegov rad na hrv. saboru od 1860.—67. opće je poznat. U tom svom djelovanju postavio se vrli biskup na podlogu historijskoga državnoga prava hrvatskoga.

God. 1860. položio je Strossmayer akademiji temelj sa glavnicom od 50.000 forinti; tečajem daljnjih godina davao je znatne svote za sabiranje i izdavanje povjesnih spomenika južnih Slavena, za razne zbirke listina, za palaču akademije; god. 1883. poklonio je akademiji svoju galeriju slika, za koju sam veli, da je izdao do 350.000 forinti; za izdavanje „Rječnika“ počevši od god. 1880. svake godine po 1000 for. Akademiji je svega dao 547.500 forinti.

U saborskoj sjednici 29. travnja 1861. ustaje Strossmayer, da mladenačkom vatrom, a dubokim razborom dokaže potrebu što skorijega utemeljenja sveučilišta u Zagrebu. Sa neopisivim ushićom pozdravio je sabor ovaj njegov sjajni govor i odlučio, da se u nekoliko hiljada primjeraka štampa i među narod porazdijeli. Biskup je bistrim svojim umom dobro shvatio, da ćemo do sveučilišta jedva doći, ako misao o njem ne prođe u sav narod. Dne 21. listopada udara biskup sa darom od 50.000 for., prve temelje sveučilištu u Zagrebu. U toj darovnici izriče biskup nadu, da će se u svim našim znamenitijim mjestima skupljati odbori, koji će kupiti prinose. Glas o biskupovu daru za sveučilište munjevnom se brzinom raznio diljem hrvatskih zemalja i svud se počeo kupiti prinosi. Sveučilište se otvorilo 19. listopada 1874., a njegovu je otvorenju prisustvovali i sâm biskup.

Biskup, koji je pomogao podići narodu svome najviše dvore znanja, nastojao je, da se i umjetničkom ljepotom podigne. Veliko je djelo, koje je biskup u pogledu umjetnosti domovini i narodu prinio, galerija slika u Zagrebu, koju smo već i naprijed spomenuli. Strossmayer je preko dva decenija s ljubavlju i vještinom sabirao slike, da ih uz akademiju znanosti pokloni narodu. Slike su to počevši od XV. vijeka gotovo iz svih znamenitijih škola i iz svake dobe, kada je umjetnost cvala. Tu imade slika izvanredne, pače neprocjenjive vrijednosti, a isto tako i ljepote.

Monumentalno je njegovo djelo stolna crkva u Djakovu, koja je posvećena 1. listopada 1882. a gradila se 16 i po godina.

Strossmayer je izašao na glas kao svjetski govornik. Na saboru crkvenome 1870. progovorio je tolikom vještinom, da su nazočni biskupi priznali, da se u cijelih vjekova nije čula taka govornička vještina na latinskom jeziku.

Kardinal di Pietra spominjajući govor biskupov nazvao ga „rara venustas“ a jedan od španjolskih prelata reče „da ne valja više govoriti poslije takovog muža“.

Govori na koncilu pribavili su mu prijateljstvo prvih umnika cijeloga svijeta, te je otada došao u doticaj s prvim crkvenim i političkim dostojanstvenicima kao i učenjacima i umjetnicima. Njegovim posredovanjem doznao je od veće česti strani svijet za Hrvatsku i Hrvate. — Njegovu se zagovoru imade također pripisati, da je papa Leon XIII. izdao 1880. glasovitu svoju encikliku; „Grande munus“.

Dne 19. ožujka 1888. slavio je zlatnu misu, 16. veljače 1898. dijamantnu, a 1899. i 50-godišnji biskupski jubilej.

Strossmayer je svega svoga života presajno ispunjavao uzvišeno svoje geslo; „Sve za vjeru i domovinu“, jer je doista na sebe najmanje mislio, a sve davao vjeri i domovini. Potrebe crkve i domo-

vine pred njegovim su se očima preplitale i on im je vazda preobilno u pomoć priticao.

Dao je za gradju stolne crkve u Djakovu 510.840 for.; za dječjačko sjemenište u Osijeku 191.000 for., za samostan milosrdnih sestara u Djakovu 28.960 for. u novcu, a gdje su darovi u naravi? Darovao je za crkve diljem domovine i preko njezinih granica. Nema prosvjetnoga zavoda, nema društva u domovini, kojemu nije dobrotvorom. Izdašno je podupirao prosvjetne i vjerske institucije u Bosni, darivao je Srbe, Bugare, Slovence, Čehe, Slovake. Koliko li je poklonio u ine dobrotvorne svrhe?

Ako se sve zbroji, vidi se, da je biskup Strossmayer dao vjeri i domovini zajedno 2.600.000 forinta, t. j. 5.200.000 K. Sav taj novac dao je biskup iz svoga džepa. Ali ni to nije sve, jer nije sve pobilježeno. Navlastito nije zaobilježeno, što je biskup davao neposredno iz ruke u ruku, a izvan svoga doma. To nije imao tko bilježiti. A nije pobilježeno ni ono, što je biskup žrtvovao domovini, da izvojuje svojem narodu bolji položaj.

Premalen je prostor našega lista, da bismo mogli dostojno i po zaslugi zabilježiti i ocijeniti sva velika djela, koja je blagopokojni vladika namro hrv. narodu. No i po ovome, što napomenusmo, bit će jasno, kako je silan gubitak pretrpjela naša domovina smrću velikoga pokojnika i kako iza njegove smrti ostaje praznina, za koju se ne zna, dali će se ikada moći da ispuni.

Strossmayerova oporuka određuje u glavnom ovo: Rodbini 55.000 for., sirotinji djakovačkoj 2000 for., komorniku Pavi Molnaru 500 for., knjižnica se ima uvrstiti u biskupsku knjižnicu, nadstojnici Lučkički 500 for., slika umirućeg sv. Josipa od Overbecka imade se odmah otpremiti u Strossmayerovu galeriju slika u Zagrebu. Sva ostala imovina ima se razdijeliti na 3 dijela, jedan za dječjačko sjemenište u Osijeku, jedan dio za stolnu crkvu, a jedan dio za ustrojenje dvaju kanoničkih mjesta. U gotovini je nadjeno u glavnoj blagajnici 150.000 forinti. Računa se, da ostavina (blago, gospodarski strojevi, kola i t. d.) vrijedi 250.000 forinti.

Sa svih strana stižu u Djakovo sažalnice, koje dolaze iz visokih dvorova, raznih društava i korporacija, kao i od ličnih štovatelja velikoga biskupa. Među prispjelim sažalnicama nalazi se i slijedeća od Njegova Veličanstva, hrv. kralja:

Njegovo ces. i kr. apost. Veličanstvo iskreno žali smrt Njegove Preuzvišenosti biskupa Strossmayera i izrazuje sažaljenje prečasnomu kaptolu. Kabinetska kancelarija Njeg. ces. i kr. apost. Veličanstva: Schiessl.

Samobor za Strossmayera.

Crna vijest, koja je ovamo stigla o smrti hrvatskoga veljkana, djelovala je porazno i u najširim slojevima pučanstva pobudila najživlje saučeeće. Odmah u nedjelju jutrom istaknute su crne zastave na župnoj i samostanskoj crkvi, na trgovišnom poglavarstvu, župnom dvoru i na Hrv. čitaonici. I mnogobrojne su građanske kuće istakle žalobne zastave, koje su o proljetnom vjetru lepršale i na svakoga činile najbojniji utisak. Kasnije su i zvona javila smrt narodnoga dobrotvora.

Slike velikoga pokojnika obavijene u crno velo i uresene trobojnom vrpcom bile su stavljene u izlog u trgovini E. Presečkoga, u ljekarni, u ovdješnjoj tiskari i trgovini g. Levičara, gdje je bio izvjesen i vijenac sa vrpcom, što ga je općina položila na odar pokojnikov. Vijenac je vrlo ukusno izradio g. Franjo Prijatelj i poklonio ga poglavarstvu u rečenu svrhu.

Izvanredna sjednica trgovišnoga zastupstva. Zbog smrti neprežaljenoga pokojnika, koji je bio i začasnim građanom Samobora, sazvana je bila 12. o. mj. izvanredna sjednica trgovišnoga zastupstva. Sjednicu je otvorio g. upravitelj Čop slijedećim riječima:

Slavnomu zastupstvu je poznato, da se je dne 8. travnja preselio u vječnost veliki biskup i narodni dobrotvor preuzv. g. dr. J. J. Strossmayer.

Nije mi potrebno, a ne bih i mogao nabrajati velika i nezaboravna djela neumrloga i blage uspomene pokojnika, koja je učinio vjeri, domovini, prosvjeti i t. d. Njegova su nebrojena do-

brotvorna djela poznata širom svijeta, poznata su, gospodo vama, kao što bijahu poznata i vašim dalekim predšasnicima, koji mu se — dok su se još nalazili u posjedu posljednjih ostataka ponosnih starodrevnih uredaba svoga magistrata — harno pokloniše, te ga imenovali počasnim građanom trgovišta Samobora.

Tim povodom potaknut po vama i građanstvu, sazva sam vas u ovu izvanrednu sjednicu pa predlažem, da stvorite slijedeće zaključke:

1) da se radi gubitka velikoga biskupa izrazi zapisnički i brzojavno duboko saučeeće poglavarstva, zastupstva i građanstva trgovišta Samobora; 2) da se iz sredine zastupstva izabere posebna deputacija, koja će mu u samom Djakovu kod sahrane iskazati posljednju počast; 3) da se korporativno uputimo svečanim zadušnicama, koje će se danas u 10 sati održati u ovomjesnoj župnoj crkvi.

Zastupstvo jednodušno prihvaća prijedloge te u deputaciju izabire uz trgovišnoga upravitelja Čopa gg. zastupnike Forka, Oslakovića, Rumenića i Presečkija.

Zaključuje nadalje: 1) da izabrana deputacija ponese sa sobom vijenac sa vrpcom, koja će imati natpis: „Samobor — svomu začasnomu građanu i velikomu hrvatskomu biskupu“ 2) da se na dan sahrane proglasom umoli građanstvo, da za vrijeme od 9 do 10 sati do podne izvjesi na svojim zgradama crne barjake ili narodne trobojnice pod crnim velom i da dućanske i poslovne prostorije pritvori; 3) da se za pomenuto vrijeme ulične svjetiljke upale; 4) da se iz trgovišne blagajne isplati iznos od 50 Kr., kao prinos k podignuću spomenika neumrlog biskupu, kao i da se u tu svrhu uredi sabiranje prinosa među građanstvom.

Zadušnice. Svečane zadušnice za pokoj duše miloga pokojnika opslužavale su se kod nas 12. o. mj. u župnoj crkvi. Sv. je misu služio domači župnik vele časni gosp. Franjo Forko uz asistenciju mjesnih kapelana. Na kuru je pjevalo hrv. pjev. društvo „Jeka“. Kod zadušnica je bilo zastupano činovništvo ovdješnjih oblasti i ureda na čelu s kot. sucem g. Sovom i kot. pristavom g. Huthom, trgovišno zastupstvo na čelu s upraviteljem općine g. Čopom, općina Podvrh sa bilježnikom g. Pavlovićem; prisustvovala je nadalje školska mladež samoborska i ona općine Podvrh s učitelj. zborom, te ova društva: hrv. pjev. društvo „Jeka“ na čelu s g. Kleščićem, dobrov. vatrogasno društvo pod zapovjedništvom podzapovjednika g. Lesca, „Hrvatski Sokol“ na čelu sa starostom g. dr. Juratovićem, obrtničko-radničko društvo s predsjednikom g. Golešićem i deputacija vojno-veteranskoga društva bana Jelačića sa podzapovjednikom g. Kogojem.

Crkva je bila puna građanskoga svijeta, a između općinstva se isticao naoseb lijep broj samoborskih gospodja.

Sažalnice. U Djakovo otposlano je mnoštvo brzojavnih sažalnica iz Samobora, koje sve jasno svjedoče, kako se u Samoboru duboko dojmila smrt biskupova. Brzojavke, koje su nam poznate, navadjamo redom, kako su nam do ruku došle.

Na presv. gosp. dra. A. Voršaka, biskupa, upravljene su ove sažalnice:

Iz izvanredne zastupničke sjednice izrazuje se dukoko saučeeće poglavarstva, zastupstva i građanstva trgovišta Samobora povodom preminuća velikoga biskupa, dobrotvora Josipa Juraja Strossmayera, svoga počasnoga građana. Deputacija petorice dolazi k pogrebu.

Poglavarstvo slob. i kr. pov. trga Samobora. Suzama, što ih lije hrvatski narod nad odrom svoga najvećeg sina, pridružuje se:

Dobrovoljno vatrogasno društvo. Nad gubitkom narodnoga miljenca hrvatskoga dobrotvora plače sa narodom: Pučka knjižnica i čitaonica u Samoboru:

Antun Filipec, predsjednik. Golemoj tuzi hrvatskoga naroda pridružuje se kličući: „Slava Strossmayeru!“ „Hrvatski Sokol“ u Samoboru.

Narodnoj žalosti nad gubitkom velikoga biskupa pridružuje se iz svoga srca:

Hrv. čitaonica u Samoboru.

Vaša žalost jest žalost sviju Hrvata. Proseći Boga utjehu vama i diecezi, molimo je i za sebe. Pokoj vječni ocu i meceni Hrvatske, neumrlogu biskupu Strossmayeru. Odavle dolazi deputacija pokopu svoga začasnoga građana.

Forko, župnik i odbornik.

Zadnji put duhom cjelivamo predobru desnicu hrvatskoga miljenika. Smirio se u Gospodinu!

Matija Rihtarić, vojni superior.
Padarčić, Popović, župnici.
Forko, Selak, kapelani.

Satrvena srca pridružujemo se duhom žalobnoj povorci, koja prati tijelo slavnog vladike i najvećeg Hrvata do crne rake, dok duh njegov živiće slavan dok bude Hrvata i Slavena. Slava Strossmayeru!
Franjo Forko, Josip Selak.

Samo stoljeća mogla su dati Strossmayera; Njega ne će ni stoljeća izbrisati iz duše hrvatskoga naroda.
Mirko Kleščić,

urednik „Samoborskoga lista“.

Prečasnomu kaptolu, Djakovo.

U golemoj tuzi, što je snašla Hrvate smrću slavnoga vladike, uznosimo se čvrstim uvjerenjem, da će sunce neumrle slave njegove sjati dokle bude imena hrvatskoga i toplotom svojom ogrijevati zahvalni mu narod.
„Jeka“.

Prečasnomu gospodinu Gab. Babiću, vel. prepoštu u Djakovo.

Prečasni gospodine!

Bolešću zapriječen ne mogu osobno stići, da mojoj tuzi i žalosti nad gubitkom našeg velikana biskupa Strossmajera izražaja dadem. Bog svemoguća dao nam ga je, da u vrijeme od 90 godina dobra za domovinu i vjeru učini, što je i u najvećoj mjeri izveo, pak zato sa cijelim zahvalnim hrvatskim narodom kličem: Slava mu! Primite za to prečasni gospodine za sebe i prečasni Kaptol moju izjavu ovim putem. Preporučujem se najtoplije, te ostajem Vaše prečasnosti pokoran sluga:
Franjo Reizer st.

Deputacije. K pogrebu pokojnog vladike otpuili su se iz Samobora deputacija trgov. zastupnika na čelu sa upraviteljem g. Copom, kako izvještujemo na drugom mjestu. U ime gradjana pošla su još ova gg.: A. Filipec, I. Levičar i H. Saurer.

I naš urednik g. Mirko Kleščić otputovao je prekojučer u Djakovo. Zastupao je kod sprovoda naš list, „Jeku“ i vatrogasno društvo. — Hrvatsku čitaonicu zastupao je kod sprovoda g. Marko Bahovec; obrtničko-radničko društvo gg. A. Filipec i F. Šimec.

„Hrv. Sokol“ u Samoboru izaslao je u Djakovo braću: Antuna Razuma, Frana Hrčića, dr. Vladoja Mačka i Marka Bahovca.

Naši dopisi.

U Zagrebu, 10. travnja.

Dragi uredniče!

Iza mnogo godina bijah ovih dana opet na onoj tamo vašoj — Samoborskoj — Plešivici. Nije mi nakana, da istaknem neoborivu istinu, kako se čovjek, privezan službom na gradske zidine i zrak, ne samo tjelesno već i duševno ohrabri, kad izadje u velebnu narav, u gorsku prirodu. Ali kud i kamo će mu srce življe zaigrati, kad krene iz vašega ubavoga, miloga Samobora, koji je svemožna ruka nebeskoga Tvorca tako obilno prirodnim krasotama nadarila, pa kad zadje u onu divnu panoramu Rudarske doline te se uspne bez truda i muke na onu malu visinu Plešivčicu, sa koje će ugledati na sve strane toli divne i zamamne slike krasne naše domovine, da će zaboraviti na sve muke i patnje zemaljske, na svu zlobu i bijes ljudski, te se privinuti nebu, odakle mu je duša potekla.

Na Plešivici nadjoh planinsku kolibu skupa sa piramidom — ne razvaljenu, već griješnom rukom spaljenu. Tu piramidu podiže — ako se ne varam — prije 24 godine Hrv. planinarsko društvo tom nakanom, da namami gradske ljude preko Samobora i Jaske na taj vidik božji, da im pokaže mali raj nebeski na zemaljskoj našoj grudi Hrvatskoj, da ih trgne iz zadimite kavane, iz nezdrave gostione pa da ih privede na zdrav izvor, gdje će srknuti krepost i jakost, radost i veselje tijelu i duši, sve nepomućeno i — badava.

Što sam vidio, iz još zdravih opaljenih greda na Plešivici ne će se moći ništa sastaviti. Treba da se na svaki način i opet vidikovac na tom vrhu podigne i to novi.

Ugledni prijatelj Stjepan Mrakužić, župnik u Rudama, kojemu se navratih silazeći po staroj cesti sa Plešivice, odvrataše me od namisli graditi vidikovac od drva: jer, veljaše, tvrda gradja da je vrlo skupa, a opet nestalna i nesigurna od požega.

Prema tomu predložih grofu M. Kulmeru, predsjedniku Hrv. planinarskoga društva i odboru upravnomu, da se na Plešivici podigne gvozden vidikovac, gvozdena piramida. I pristade odbor na to, te se već radi, kako bi za koji tjedan na Plešivici, 730 m. visokoj, stajao taki vidikovac. Društvo će rado koju stotinu forinti žrtvovati.

Svrha ovoga pisma jest ta, da zamolim Vas, gospodine uredniče, da prema namisli i odluci Hrv. planinarskoga društva u Zagrebu misao i interes za tu osnovu tamo propagirate, da istaknete u vašem cijenjenom domaćem glasilu, kako samo planinarsko društvo u Zagrebu nema ama baš — kao takovo — ni najmaje koristi od takove brige, od takova rada, od takova troška, kako nadalje društvo nema za svoj rad drugih novčanih pomagala, nego li je onaj neznatni prinos od tri forinte godimice kao članarina od svojih članova. Molio bih vas nadalje, da uznastojite, kako bi osvjedočili vaše domaće uvidjavne čitatelje, odličnike i uvijek čestite, vrijedne i ponosne Samoborce gradjane, da svako planinarsko nastojanje ne uznosi čovjeka samo etički, ne plemeni mu samo um i srce, već da imade tuj i koristi materijalne. Ako ta korist s početka nije velika, — ta i Bog ne plaća svaki dan — ali razvitkom planinarstva svijet više i češće prolazi, pa se tako stotinu i stotinu prigorjskih mjesta po svim stranama do velikoga razvitka općinskoga, do blagostanja i bogatstva dovinulo, kako je opće poznato.

U interesu je i Samobora i Jaske, da oni svojski podupru nastojanje Hrv.-planinarskoga društva.

Molim vas g. uredniče, da ove ovdje istaknute misli svojom formom i načinom u cijenjenom svom listu objavite, eventualne prinose Samobora i Jaske za gvozdenu piramidu na Plešivici Hrv. planinarskomu društvu dostavite, a članove putem novina prijaviti izvolite. (Drage volje. Ured.)

Jesam Vam odani

prof. Novotni.

U Sv. Nedjelji, 2. travnja

Dne 26. ožujka održala se III. glavna skupština „Hrvatske seljačke udruge“, a I. „Seljačke gospodarske udruge“ u Sv. Nedjelji. Prvoj je zadaća podavati svojim članovima novčane zajmove, a potonjoj opskrbljivati ih jeftinim živežom pa i ostalim za život potrebnim stvarima — Nazočno je bilo oko 300 članova. Ponomos se može utvrditi, da se članovi nekom ljubavi zanimaju za poslovanje svojih zadruga, jer vide, da im donose koristi.

Nakon pozdravne besjede predsjednika, seljaka, izvijestio je društveni tajnik o poslovanju zadruga 1904. Rastumačio je skupštini računarski zaključak za prošavšu godinu sa iskazom o prometu blagajničkom, kao i o razmjeru, u kome su iskazani čisti dobitci.

Svrha seljačkih zadruga nije da gomilaju velike čiste dobitke, jer da tako rade, ne bi bile ono, što moraju da budu, naime prave narodne seljačke jeftine pripomoćnice. Ali, radi li se solidno i proračunano, pa makar i sa malim postocima mora da se iznese čisti dobitak. — Pa tako je i kod nas. Uz poslovanje sa 1/2 % iznesen je ipak lijep čisti dobitak. — Nakon tajničkog izvještaja rastumačio je ukoliko jedan udružni član, koju uzgojnu zadaću u narodu treba da vrše seljačke zadruge. Dotakao se i pučkih knjižnica. — Znamo da svuda novac dominira. — Bez novca ne može se ništa početi ni u kojem pogledu. Kolikom se neprilikama bore pučke knjižnice i čitaonice. A što je glavna zapreka? Premalo knjiga, a fond, iz kojega bi se knjige nabavljale ne imadu. Znamo opet da društvo za osnivanje ne može sve dati. Tu bi moglo vrlo mnogo učiniti seljačke zadruge. Naša je zadruge, možemo se podičiti, u tome učinili lijep korak. — Naručivala je za članove raznih pučkih listova, knjiga, a pod svoje je okrilje uzela i pučku knjižnicu, kojoj je besplatno otpustila jednu sobu u svojoj kući, gdje se članovi po nedjeljama sastaju. — Valja upamtiti geslo seljaka Marka: „Knjiga nek ti bude najvjernija družica, i kod kovanja i kod oranja i kud god ideš, jer iz nje naučit ćeš sve“.

Stvoreni su još neki zaključci kao: da zadruge među članovima pokrene pučka predavanja barem svake 1/2 godine po jedno. Predavanja bi imala zaslijecati u pitanja seljačkog staleža. Zatim se govorilo o štednjama t. j., da se uvede neka vrsta prisiljnih štednja. Za sada imademo lijep broj uložaka lih iz seljačkih ruku. — Raspra-

vljalo se još o nekim poduzećima, koja bi se podigla, ako ne odmah a to s vremenom. Članovi se razišli puni veselja poradi lijepog napretka svojih zadruga i oduševili se za daljni rad.

Domaće vijesti.

Uskrs. Za nekoliko dana slavi katolička crkva jedan od najvećih svojih blagdana. Iza tišine, mrtvila i dana pokajanja razlijegnut će se radosno zvona sa bijelih zvonika i javljati svijetu: Uskrs našega Spasa. Mir s vama! Alleluja! odjekivat će hramovima sveta pjesma. Mir duše i radost srca! To je ono, što i mi želimo ovom zgodom našim sugradjanima, jer znamo, gdje ovi osjećaji vladaju, da tu niču i svi uvjeti, koji su potrebni za napredan i uspješan rad oko probitka njihova zavičaja, a do tih osjećaja stoji sreća i zadovoljstvo i na vlastitim našim ognjištima. Gdje je mira i čiste radosti, ondje je sloge, prijateljstva ljubavi, razumijevanja, međusobne snošljivosti i nesebične požrtvovnosti. A bez svega toga, ne može se ni pomišljati prava sreća u ljudskome društvu. U to ime neka svane veselo i čestit Uskrs svjema našim cijenjenim čitačima i prijateljima!

Darovi samoborske štedionice. Ovaj naš domaći zavod sjeća se svake godine raznih naših humanitarnih institucija. Ove je godine glavna skupština podijelila ove potpore: Požarom stradanim žiteljima u Manjoj Vasi i u Šipačkom brijegu K 655.—; po 100 K su dobili: Društvo srednjoškolskih profesora u Zagrebu, naše vatrogasno društvo, Gospodarska podružnica, Društvo za poljepšavanje Samobora i samoborska glazba; — po 50 kruna: sabirač narodnih pjesama; sveučilišni djaci u Zagrebu i oni u Beču, Društvo sv. Vida, Savez hrv. sokolaša i Udruga hrv. učiteljica u Zagrebu. — Ukupno je razdijeljeno K 1455.—.

Izbor županijskih skupštinarina. Ove godine istekao je mandat županijskim skupštinarima Nikoli Belaviću, Mirku Kleščiću, Ivanu Levičaru, Stjepanu Mrakužiću i Ljudevitu Sovi, pa je stoga županija odredila izbor petorice županijskih skupštinarina za upravni kotar samoborski i to za periodu 1905—1910. Taj izbor obavljen jest dne 13. o. mj. u uredu kr. kotarske oblasti uz vrlo slab odaziv od strane izbornika, kojih imade 284, a kojih je k izbornom činu pridošlo tek 34. Izbornici glasovali su za 15 kandidata, te je od potonjih dobio: 1) Mrakužić Stepan, župnik u Rudama, 29 glasova; 2) Kleščić Mirko, ljekarnik u Samoboru 24; 3) Oslaković Franjo, trgovac u Samoboru 16; 4) Lang Milan, rav. učitelj u Samoboru, 19; 5) Kniewald Eugen, opć. upravitelj u Stupniku 16; 6) Levičar Ivan, trgovac u Samoboru, 15; 7) Razum Ante, posjednik u Samoboru, 14; 8) Saurer Hinko, trgovac u Bregani, 12; 9) Simić pl. Oskar, župnik u Sv. Martinu, 8; 10) Lanović Josip, župnik u Stupniku, 7; dok su ostala petorica dobila po 1 do 3 glasa, pa je po tom prvih pet kandidata izabrano županijskim skupštinarima. Izbor počeo je u 9 sati prije podne, a svršio je u 4 sata poslije podne, tekao je u redu te protiv izbornog čina nitko prigovora nije stavio.

† Vojko pl. Špišić, umro je nakon teške dugotrajne bolesti 9. o. mj. u Zagrebu, te je na tamošnjem centralnom groblju pokraj svoje supruge Emilije rođ. Reizer sahranjen. Porijekla stare hrv. obitelji, bio je rođen na svom dobru kraj Karlovca, te se vazda isticao svojim rodoljubljem. Bio je i zastupnikom na hrv. saboru, a više godina samoborski načelnik. Pokoj mu duši!

Hrv. pjev. društvo „Jeka“ priredjuje na drugi dan Uskrsa izlet u gostionicu Kraljici Prirode u ubavom Anin-perivoju. Svoju će zabavicu zasladjivati hrvatskom pjesmom. I ostalom je općinstvu slobodan ulaz.

Nasmijala se sreća općini. Našoj je općini nedavno izašla petina drž. srečke od g. 1860. s dobitkom od — 240 K. Odlučeno je, da se naruči nova srečka.

Vatrogasni toranj. Gradjevni odbor trg. zastupstva i izaslanici vatrogasnoga društva sporazumjeli su se radi mjesta, na kom bi se imao sagraditi vatrogasni toranj. Pronašlo se, da je za to najzgodnije mjesto opć. zemljište iza pečara Unterlassa. Prema tome bi naši vatrogasci došli doakora do tornja, čija se potreba u društvu već dugo osjeća.

Petnaestgodišnjica. Dobrovolj. vatrogasno društvo u Samoboru proslavit će 4. svibnja t. g. čednim načinom petnaestgodišnjicu svoga op-

stanka. Tom će zgodom 11 članova dobiti srebrne službovne kolajne za 15-godišnju revnu i neprekidnu službu. Mi ćemo se na osnutak i na život ovoga društva vratiti potanje u budućem broju.

Piramida na Plješivici. Ovih je dana bio ovdje prof. g. Novotni kao tajnik zagrebačkog planinarskog društva, da se posavjetuje s „Društvom za poljepšavanje“ radi piramide na Plješivici. Ove se naime godine misli podići novu piramidu, jer nekadanjoj nema već ni traga. Vijest će jamačno razveseliti ljubitelje prirodnih krašota. Na drugom mjestu donosimo o tome posebni dopis iz pera odličnog planinara pa na nj vraćamo pažnju naših cijenjenih čitača.

Radi nedostatka prostora u ovome broju, donijet ćemo nastavak pripovijesti „Snuboka Ana“ u budućem broju.

Iskaz umrlih od 1. do 15. travnja: Mijo Mlinarić, dijete vincilira, 14 mjeseci, Stražnička ulica. — Dragica Paar, dijete zidara, 1 mjesec, Rambergova ulica, 33.

Najjači dokaz za rudnu vodu, koja se u opće kano dobra i zdrava priznaje jest, ako se ista danomice sve više traži. Ova se ugodna činjenica može bilježiti kod naše glasovite domaće Apatovačke rudne stolne i ljekovite vode, koju najodličniji liječnici prepisuju proti svim bolestima probavnih organa i grkljana sa nenatkriljivim uspjehom; a osobito izvrsno služi proti nahladama grla, jer odstranjuje sluz, koja se uslijed nahlade stvara. Hvala preporuci i ordinaciji liječnika znatno je narasla prodaja Apatovačke kiselice tako, da je upraviteljstvo prisiljeno bilo zgrade na vrelu proširiti, da uzmogne svim naložima naručitelja udovoljiti.

Gospodarstvo.

Marvogojstvo se kod nas u ova posljednja dva tri decenija znatno pomaklo naprijed, i sveudilj se sve ljepše razvija. To je radostan pojav, koji mora svakoga da veseli. No isto tako moramo iskreno priznati, makar da je timarenje blaga lijepo napredovalo, da se s tim uporedo ipak nije razvilo i naše livadarstvo. A ipak je to jedan od najglavnijih uslova za unapredjenje marvogojstva: i baš tamo opaža se najveći napredak u marvogojstvu, gdje se s njima uporedo razvilo i njegovalo livadarstvo. A to je i posve razumljivo. Bolje njegovane livade mnogo su više dale sijena i otave, pak se je moglo hraniti i više blaga. A gdje je bilo u staji više dobro timarena blaga, tu se je mnogo više namuzlo mlijeka, više se odgojilo teladi, a sve je to donijelo kući i smoka i novaca. Osim toga se u takovu gospodarstvu nakupi kroz cijelu godinu mnogo znoja pak se njim postigao veći proizvod ostalih ratarskih plodina, a sve je to u velike unapredilo blagostanje.

Općeno vlada kod naših gospodara nevaljalo mišljenje, da se ova njega livada sastoji tek u tome, da se s proljeća razgrnu i poravne krtičnjaci, u najboljem slučaju da se travnik i pozublja možda gdje gdje zasije i trutinjem, a ljeti ako je baš zgodna zato prilika, da se napusti na nj voda. Istina, sve je to nužno i mora se obaviti, ali to još nije sve. Tko hoće da imade svake godine obilno krme, taj treba da većom pažnjom njeguje svoje livade. A što nažalost opažamo? Mnogi gospodari imadu po desetak jutara, livada i pašnjaka, pa ipak sprema razmjerno malo krme, malo hrane blaga a i to nije baš osobito uzgojeno. Šta koristi veliki kompleks takove livade, kad je ona samo po imenu, a skoro nimalo po rodu svome. Ono malo krme, što uzraste na negojenoj livadi, moglo bi se uz razumnju njegu dobiti na mnogo manjem prostoru, a k tomu bi se još uštedili razmjerno veliki troškovi košnje i spremanja.

Koliko smo dasada opazili, naši seljaci malo vode računa, što im raste na travniku, a još manje vode brige, da s njega odstrani sve, što krmu čini nevaljanom. Samo dobra izabrana trava daje dobru krmu, a samo dobra krma dat će blagu dobru i tečnu hranu, i blago će uz ostali red i njegu lijepo napredovati napose pak krave davat će puno više i boljšega mlijeka. Mnogo nam dakle mora biti do toga, da si livadu poboljšamo. A to možemo, ako je zasijemo samo izabranom smjesom najboljih trava. Takova smjesa mora sadržavati ne samo visoke nego i niske i srednje vrste trave, jer će onda i rod biti obilniji. Isto tako treba se kod sastava ovakove

smjese trava za sijanje obazirati i na sastavine dotičnoga tla. Inače bismo mogli zasijati samu po sebi dobru smjesu ali na loše i njoj neprikladno tle, pak bi nam uspjeh bio slab. Tko si u tom ne zna sam pomoći, neko izbor prepusti solidnoj sjemenari, koja će mu dati za svako tle odgovarajuću prokušanu smjesu livadnih trava.

Vrlo je rdjav običaj zasijavati livadu trutinjem, koje je ubrano s raznih strana i s loših livada. Trutinje sij samo onda, kada si potpuno uvjeren, da potječe od dobrih i čistih trava, koje će i na tvome zemljištu naći povoljno tle. Inače si možemo čistu i dobru livadu okužiti dračom i korovom. A taj se i onako s vremenom na svakoj livadi i sam pojavi: ili se naplavi s vodom ili ga donese vjetar ili ptica. Treba zato kroz ljeto voditi nad tim nadzor, pak svaki korov odstraniti prije, nego dozori do sjemena. Na lijepim našim travnicima, što su se pružili na istok sve do Padeža, već preko petnaest godina množi se ljuti i otrovni korov mrazovac (mrazova sestrice, Herbstzeitlose) pak u jesen poput ljubičaste magle prekrije čitavu ravan. Ova je biljka u svjema svojim čestima puna oštra otrova, pak bi je trebalo što pomnije istrebiti iz svake livade. Uz njega se najviše razmnožile svake vrste žabnjaka, mlječera, sitine, lišaja, mahovine i drugih kojekakovih nevaljalih biljki, koje bi se jedino preoravanjem travnika mogle zatrijeti. Ali da se onda taj korov i opet ne pojavi i ne razmnoži, treba paziti, da na livadi voda ne zaostaje, jer većina ovoga korova voli mokro močvarasto tle. Ako je dakle livada od naravi odviše mokra treba je razumno izvedenim jarcima ili drenažama isušiti.

Na se sve to kod nas nažalost premalo pazi, a još manje se mari za to, da se i livada pognoji. Ta čemu livadu gnojiti, kad trava i sama raste, misli si mnogi. Jest, ali kako raste i koliko je uzraste i zašto je tako, tim si dotični ne će da razbija glavu. I trava treba za izgradnju svojih stanica gradiva, a to ona crpe iz zemlje. Mogne li ona iz zemlje crpiti više gradje, veći i bujniji će joj biti porast, pak će košnja biti obilnija. Kroz mnoge godine livadna zemlja posve omršavi, istroši se, pak joj zato valja istrošenu snagu nadomjestiti. To se postizava gnojenjem. Gnojiti se može prirodnim stajskim gnojem, ili pak umjetnim gnojem, a izvrsna je i gnojnica. Koliko kod nas beskorisno otječe po kanalima i grabama gnojnice okužujući uzduh, a kako veliku bi ona korist odbacila gospodaru, da je on skuplja i odveze na svoju livadu. Mali ovaj trud i neznatni trošak obilno bi mu se naplatio bujnim porastom trave. Livadne naime trave trebaju za svoje potpuno uspijevanje osim fosforne kiseline i kalija često još i dušika. A najjeftinije takovo gnojivo je gnojnica. Nju treba izvesti na travnik nakon pokošene otave ili pak u proljeću kad se livade zazelene, samo ne smije tle biti premokro, jer tada ne bi moglo upijati gnojnicu te bi se ova beskorisno potepla, ali tle ne smije biti ni presuho. Čišćenjem livada od korova i gnojenjem može gospodar i na manjem zemljištu nakositi više krme, a ta će i po svojoj kakvoći biti bolje sočnija i hranljivija od one na nenjegovanom travniku.

Pijte INDRA TEA!

Indra Tea je najbolji čaj na svijetu.
Indra Tea se preporučuje kod prehlade.
Indra Tea je izvrsno sredstvo proti influenci.
Indra Tea je najizvrsniji lijek za loš želudac.
Indra Tea je najbolji zajutrak.
Indra Tea je najbolja užina.
Indra Tea dobiva se samo u zatvorenim zamotima. Drugoga ne kupujte, jer nije pravi.

Glavno skladište u Samoboru:
Ljekarna M. Kleščića.

Svetište Bogorodično na Trsatu u hrvatskoj Primorju. Povijest i Marijanski molitvenik od Fr. J. Ivančića, R. M. — Cijena prema ukusnoj vezu u platno bez slika 1 krunu, sa slikama i kožu vezano 2 K. i 2 krune 40 filira. — Pošto 20 filira po komadu više. — Naposebice: Povijest Svetišta uvezana bez slika 50 filira sa slikama 70 filira. — Marijanski molitvenik u platnu 1 K. 20 fil., zlatorez 1 K 40 fil., pošto 20 fil. više — Ako se više komada naruči, šalje se franko. — Kod veće narudžbe 20 po st. popusta.

Narudžbe prima uprava crkve Marijine Trsatu z. p. Sušak.

Javna zahvala.

Za siromašne požarom unesrećene žitelje sel Manjevas i Šipačkbrijeg darovala je slavna samoborska štedionica 655 K, koja svota se im razdijeliti na 131 dušu po 5 K.

U istu svrhu poklonila je slavna štedionica i banka g. Levičara u Samoboru 20 K.

U ime siromašnih pogorjelaca časti se potpisano izraziti svoju duboku zahvalnost. Živili ve ledušni darovatelji!

Poglavarstvo upravne općine Podvrh,

U SAMOBORU, dne 13. travnja 1905.

Načelnik:
 Jos. Šimunčić.

Bilježnik:
 Pavlović.

Na znanje.

Potpisani se preporučuje slavnomu općinstvu kao poduzetnik zidarskih i cementnih radnja i izradjivač privatnih gradjevnih nacrtu. U svojoj je struci posvema vješt, te će jamačno svakoga zadovoljiti.

S večeštovanjem

Petar Kovač,

Smithenova ulica, br. 22.

Trgovina

I. Levičara u Samoboru

preporučuje

prigodom uskrsnjih blagdana svoje veliko skladište

najboljeg brašna

kao i sve druge potrepštine

uz znatno snižene cijene.

Po visokoj kr. zem. vladi proglašena ljekovitom vodom rudnicom

Apatovačka kiselica

Naravna alkalicomarijanska kiselica. Najbolje stolno piće. Najbolje sredstvo kod svih bolesti probavnih organa i grkljana, proti ulozima i reumi kod želučnog, plućnog, crijevnog i svih drugih katara, proti hemoroidah, kod boli bregu, mjehura, kamenca, šećerne bolesti zrnatih i nateklih jetara. Prokušano, izvrsno i nenatkriljivo sredstvo kod spolnih i mnogih drugih ženskih bolesti.

Wagradjena sa 15 zlatnih kolajna.

Upraviteljstvo vrela apatovačke kiselice, ZAGREB, Riea broj 17.

Dobiva se u svim ljekarnama, trgovinama mirodija, restauracijama i gostionama.